

Stockholm, den 28 juni 2017

Till:

Margareta Winberg, Särskild utredare för översynen av socialtjänstlagen

Angående översyn av socialtjänstlagen

Sedan socialtjänstlagen trädde i kraft 1982 har både samhället och socialtjänstens ansvar förändrats, utan att lagen följt med. Socialtjänstlagen är sedan länge eftersatt och UNICEF Sverige välkomnar därför en översyn med ett helhetsgrepp och fokus på likvärdighet, jämlikhet och rättssäkerhet. UNICEF Sverige ser fram emot att följa utredarens arbete och vill särskilt lyfta fram ett antal centrala punkter för arbetet och det kommande lagförslaget.

- Översynen bör genomsyras av ett tydligt rättighetsperspektiv som utgår från utkrävande av rättigheter snarare än mottagande av stöd. Det måste finnas ett tydligt användarperspektiv utifrån både tillämparen och rättighetsbäraren, inklusive barn.
- UNICEF Sverige efterlyser ett tydligare barnrättsperspektiv än vad som anges i kommittédirektivet. Utöver jämställdhetsperspektivet som omnämns i direktivet är barnrättsperspektivet en central del i arbetet som måste ligga till grund för analys och kommande förslag där barnet ses som aktör snarare än objekt. Förslagen måste ta ett tydligt avstamp i barnkonventionen och dess grundläggande principer om barnets bästa, icke-diskriminering, barns rätt till delaktighet och inflytande, samt barns rätt till liv och utveckling till sin fulla potential.
- Utifrån ett icke-diskrimineringsperspektiv är det viktigt att översynen medför ett tydliggörande av socialtjänstens uppdrag som det yttersta skyddsnetet för *alla* barn som vistas i kommunen, oavsett bakgrund eller livssituation. Vidare är det viktigt att utredningen i sin analys intar ett förhållningssätt som, utöver icke-diskriminering inom kommuner, även säkerställer en likvärdig och rättssäker myndighetsutövning över landet. Vilket stöd du får av socialtjänsten ska inte vara avhängigt din boendeort eller vilken kommun du råkar tillhöra. Stöd och skydd ska vara förutsägbart och likvärdigt.
- En utredning med ett tydligt barnrättsperspektiv bör också titta närmare på hur socialtjänsten kan bli mer tillgänglig för barn i deras vardag för att uppnå ett tillgängligt och kvalitativt bemötande i förebyggande så väl som akuta insatser. Det kan bland annat handla om nya tillvägagångssätt och arenor att möta barn på. Socialtjänsten ska finnas där barnen finns, inte tvärt om.
- För att stärka delaktighet och inflytande för barn både i teori och praktik är det viktigt att utredaren möjliggör för barn att bli delaktiga i översynsprocessen. Barns röster behövs för en hållbar och inkluderande lagstiftning. Barns rätt till delaktighet i socialtjänstens beslutsprocesser och beslut om stöd och skyddsinsatser, dess genomförande och uppföljning bör också lyftas fram och tydliggöras.

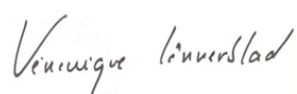
- UNICEF Sverige understryker vikten av att översynen av socialtjänstlagen beaktar tidigare utredningar, nationella handlingsplaner och internationella åtaganden vad gäller barns rättigheter.
  - I och med ratificeringen av barnkonventionen har Sverige åtagit sig att, genom transformering, säkerställa att barnkonventionens bestämmelser återspeglas i både översyn och utformande av nationell lagstiftning. En särskild översyn av portalparagrafens användning bör ingå i detta arbete och förslag på eventuella åtgärder för att stärka dess status och effektiva tillämpning.
  - Barnrättighetsutredningen (SOU 2016:19) ska beaktas och andra tidigare utredningar så som LVU-utredningen (SOU 2015:29) och barnskyddsutredningen (SOU 2009:68) bör också ges utrymme i översynen.
  - Strategin för att stärka barnets rättigheter (prop. 2009/10:232) bör i likhet med övriga punkter vara vägledande för översynen.
  - Resultaten av den nationella samordnaren för den sociala barn- och ungdomsvårdens arbete och slutrapport är av central betydelse för översynen.
- I översynen bör också frågan gällande klagoinstanser och tillsynsansvar på individnivå ingå. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) är den myndighet som idag har tillsynsansvaret över socialtjänstens arbete. I dagsläget sträcker sig dock inte IVO:s uppdrag till att granska enskilda ärenden där barn och deras familjer upplever att det funnits brister i handläggning eller utförande. Som barn i kontakt med socialtjänsten är det idag mycket svårt att få upprättelse i de fall där lagen inte efterlevts och handläggningen och kvaliteten brustit i själva myndighetsutövningen. Utelämnad till samhällets allra yttersta skyddsinstans måste det finnas bättre och tydligare vägar att gå när barns rättigheter kränks. Det måste finnas möjlighet att få sitt ärende prövat och det måste finnas en väg till upprättelse som även är anpassad för barn.
- UNICEF Sverige välkomnar att fokus för översynen ligger på helhetsperspektiv och förebyggande insatser. Att ha ett helhetsperspektiv som utgår från individens perspektiv, med fokus på att göra lagstiftningen förståelig både för tillämparen och rättighetsbäraren är positivt. Att utelämna ekonomiskt bistånd, som är en central del av socialtjänstlagen och en viktig del för att skapa ett helhetsperspektiv, är därför beklagligt och bör förklaras och motiveras av direktivet.
- UNICEF Sverige ser positivt på att direktivet ger utredaren i uppdrag att lämna förslag på hur kommuner och myndigheter kan samverka på ett bättre sätt samt analysera rådande hinder och ge förslag på lösningar för en mer effektiv samverkan. Utöver hälso- och sjukvården föreslår UNICEF Sverige att utredningen ser över övriga nyckelaktörer som är centrala för barnärenden så som polis, rättsväsende och skola. Utredaren bör särskilt analysera hur rådande sekretessbestämmelser påverkar hållbara och rättssäkra lösningar för barn som är i behov av stöd och skydd. I samverkansfrågan är det även av central betydelse att ansvarsfördelningen utreds och förslag till ändringar utarbetas för att undvika luckor och att ärenden och beslut "faller mellan stolarna" i avvaktan på att myndigheterna ska komma överens om vem som har ansvaret. Det är oacceptabelt att den olösta ansvarsfrågan kan leda till att ett barn inte får något stöd eller skydd överhuvudtaget.
- I avsnittet för konsekvensbeskrivningar anser UNICEF Sverige att barnkonsekvensanalyser särskilt ska lyftas fram, för att tydliggöra lagens uppdrag och inverkan på barn och deras rättigheter. I Regeringens nationella strategi för barns rättigheter framkommer det som ett krav att analysera och tydligt redogöra för de

faktiska konsekvenserna som beslut och åtgärder får för barn krav inom verksamhet och inklusive lagstiftningsarbete som berör barn.

Slutligen ifrågasätter UNICEF Sverige den upprepade fokuseringen på kostnader i direktivet. För att resultera i förslag som verkligen genomsyras av ett rättighetsperspektiv, bör utredningen snarare koncentrera sig på hur lagen kan stärkas och förbättras med individen i centrum. Kostnader och effektivt användande av resurser får sedan analyseras i ett nästkommande led.

Vi ser fram emot en fortsatt dialog gällande översynen av socialtjänstlagen och återkommer gärna med förtydliganden av våra synpunkter vid behov.

Vänliga hälsningar,

Veronique Lönnerblad
Generalsekreterare UNICEF Sverige